

Experience and lessons on the role of public radio and television in national security in selected foreign countries

Ulziikhuyag Baasanjav¹

Doctor (Sc.D), Professor

Mongolian National Defense University, Ulaanbaatar, Mongolia

ulzii.b223@gmail.com

Tsesen Jigjid²

Doctor (Ph.D), Journalist

Mongolian Union of Journalists, Ulaanbaatar, Mongolia

tsesen.j@gmail.com

ARTICLE INFO:

RECEIVED: 06 October 2025

ACCEPTED: 15 December 2025

PUBLISHED: 15 January 2026

LICENSE:

Creative Commons

CC-BY 4.0

COPYRIGHT:

© 2026. The author(s)

This publication is an open-access article.

CORRESPONDING AUTHOR:

Tsesen Jigjid

KEY WORDS: Public media, national security, disaster management, and emergency broadcasting

ABSTRACT

Regarding how international legal and policy frameworks are used to regulate public media in the interest of national security, we studied several foreign countries including Mongolia's two immediate neighbors, Russia and China, along with the United Kingdom, which represents the classical independent media model, the United States, which pays close attention to integrating advanced technology with security policies, and Japan, which has expertise in the rapid dissemination of public safety information.

I. INTRODUCTION

At present, more than 700 non-profit, public radio and television broadcasters, independent of politics and the executive branch of government, currently operate with the common objective to “develop and cultivate national values, civic awareness, and culture; to ensure national unity; to promote the country to the world; and to encourage international cooperation.” In this study, we will discuss the role of public radio and television broadcasters and the current state of the media industry in countries around the world, particularly with the examples of Russia (where press freedom is strictly controlled) and China (where press freedom does not exist), both of which are the eternal neighbors of Mongolia, the United States (partially free), which represent the liberal model popular in Western media, the United Kingdom (sufficiently free), and Japan, a similar media landscape as Mongolia with partial freedom of the press, chosen with due consideration of each country’s unique characteristics. The study consisted of gathering, analyzing, and consolidating the available data on the regulatory framework for the media industry, technological approaches, and financing sources of the selected countries, and comparing these with the case of Mongolia.

The purpose of this study is to comprehensively examine and identify the operational characteristics, legal frameworks, technological solutions, and emergency-response guidelines of public radio and television broadcasters in the selected countries, and to propose possibilities of implementing them in Mongolia.

In terms of previous studies, journalism scholars in Mongolia have studied and authored many works focusing on the media industry; however, the issue of studying public media in relation to national security has been largely overlooked. Notably, in his study titled “The Development and Evolution of Independent Media in Mongolia.”¹B. Galaarid (Ph.D.) discussed the matter of national security as an individual aspect and published two articles. In addition, academic S.Buyankhishig² examined the impact of media editorial policy in public safety and identified the means of mitigating the adverse effects through his study titled “The Impact of Media Editorial Policy in Ensuring Public Safety.”

Regarding the shifts in news circulation observed in the media industries of certain countries that have recently captured the attention of the world and whose national security is challenged, academics and experts conclude that Russia actively engages in a media campaign targeting the independence of Ukraine. These activities are carried out through Russian state-owned media organizations such as RT and Sputnik and an organization known as the Social Design Agency³. The main agenda of these campaigns aims to create internal conflicts in Ukraine, diminish the support of the West, and to encourage pro-Russian political policies in Europe. For instance, there were examples⁴ of circulating disinformation about the Ukrainian refugees or falsifying

¹ Galaarid,B., The Media Industry and Information Security. “The Theoretical and Practical Challenges in Security” conference proceedings. Ulaanbaatar., 2016.

² Buyankhishig, S., “The Impact of Media Editorial Policy in Ensuring Public Safety” doctoral dissertation. Mongolian National Defense University. Ulaanbaatar 2014.

³ <https://www.state.gov/russias-pillars-of-disinformation-and-propaganda-report/>

⁴ <https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-disinformation-propaganda-campaign/33123498.html>

Ukrainian government-issued documents to demean the faith of the Ukrainian people or servicemen. For Libya, it is perceived that countries like Russia, Turkey, and the United Arab Emirates hold considerable influence on its media industry. Specifically, the Wagner Group, with its ties to Russia, executed a disinformation campaign in Libya promoting a favorable image of General Khalifa Haftar to interfere in the civil war in the country. Media campaigns such as this succeed with the assistance of military and economic aid and play a significant role in the political climate of Libya, according to experts⁵.

On the other hand, a country like Bhutan is less susceptible to the information campaigns compared to Ukraine or Libya. However, the probability of Bhutan being vulnerable to the news flow shaped⁶ The Indian media industry is higher. Academics and experts have concluded that, despite not being targeted by evident disinformation campaigns like in Ukraine and Libya, Bhutan's media industry has encountered a ripple effect from the geopolitical conflicts⁷.

As for foreign countries, the research regarding national security and public media is usually directed at studying the specific characteristics of one's own country and other countries, and resolving the urgent national and regional challenges.

II. CHAPTER 1. CURRENT STATE OF THE MEDIA INDUSTRY IN MONGOLIA

According to "The Mongolian Media - Today" annual statistical report conducted by the Press Institute of Mongolia, as far as ownership is concerned, 72 percent of the Mongolian media organizations were privately owned, 17 percent by non-government organizations and associations, four percent by political parties and coalitions, and 6.5 percent by government organizations. The report indicates that by the end of 2020, eight daily newspapers, three to four semi-weekly newspapers, 20 weekly newspapers, 29 bi-monthly newspapers, and 14 monthly newspapers were being published in Mongolia, which had reached a total of 10,831,888 readers. In the case of magazines, the report reveals that there were two weekly magazines, two bi-weekly magazines, 24 monthly magazines, six bi-monthly magazines, 26 quarterly magazines, and nine bi-annual magazines that were in active operation.

In terms of radio, which possesses wide coverage potential, the report reveals three national-level broadcasting stations, seven stations reaching regional areas, including Ulaanbaatar, provincial centers, and international audiences; 24 stations in Ulaanbaatar; and 17 local stations serving specific provinces. Furthermore, radio stations have recently gained the advantage of broadcasting via the internet.

In Mongolia, television remains the medium with the broadest reach among the population. There are 20 television operators with national coverage, 54 television operators in Ulaanbaatar, and 63 television operators active in the provinces. That makes a total of 137 active television operators that are delivering audio-visual content to the Mongolian audiences.

⁵ <https://www.state.gov/russias-pillars-of-disinformation-and-propaganda-report/>

⁶ <https://www.state.gov/report-rt-and-sputniks-role-in-russias-disinformation-and-propaganda-ecosystem/>

⁷ <https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-disinformation-propaganda-campaign/33123498.html>

The relations in this sector are regulated by the Law of Mongolia on Public Radio and Television⁸ and the Law of Mongolia on Broadcasting⁹. Moreover, freedom of speech and freedom of the press are guaranteed by fundamental legal documents, namely the Constitution of Mongolia¹⁰ and the National Security Concept of Mongolia¹¹, with information security regulations in place.

III. CHARACTERISTICS OF NEIGHBORING COUNTRIES

The media regulatory framework in Russia. In Russia, the media industry is regulated by universally recognized norms of international law, international treaties and agreements ratified by the government, the Constitution, the Information Security Doctrine, the Federal Law on Mass Media, presidential decrees, and other relevant legislative acts.

Other relevant legislative acts include the Federal Law on Information, Information Technology and Security (2006.06.27), the Federal Law on Advertising (2006.03.13), the Federal Law on Providing Access to Information on the Activities of Government Bodies and Local Self-Governing Bodies (2009.02.09), and the Federal Law on Protecting Children from Information Harmful to Their Health and Development (2012.07.28), which aims to protect children against information contradictory of conventional family values.

Russia revised its Information Security Doctrine in 2000 and as the cornerstone of the country's policy and regulatory framework in the information sector, it characterizes the objective, principle and main directives of information security in the country.

The existing media law prohibits journalists from abusing the privileges of freedom of the press. It is also noteworthy that the law permits restrictions on freedom of the press in the case of a state of emergency or war. In such cases, control of the media is executed in compliance with the Federal Constitutional Law on the State of Emergency and the Federal Constitutional Law on the State of War.

When it comes to violations of the laws and regulations in place, for example, cases of intentional defamation are punishable by a fine of up to one million rubles, the equivalent of one year's salary or income, or up to 240 hours of compulsory labor. Cases of plagiarism that result in significant damage to copyright warrant fines in the amount of 200,000 rubles to 18 months' salary or income, or up to 480 hours of compulsory labor. Furthermore, public appeals intended to incite separatism, extremism, or terrorism through mass media result in losing one's right to employment, along with up to five years of compulsory labor or a five-year prison sentence.

The media industry in China and its impact on public safety. Government surveillance of media in China largely became a licensed operation around the 1980s when Deng Xiaoping came into power. Furthermore, the involvement of newspapers such as the People's Daily in the 1989 Tiananmen Square Massacre led to the escalation of government control of media outlets and newspapers.

⁸ Law of Mongolia on Public Radio and Television, Ulaanbaatar., 2005. /Legalinfo.mn/

⁹ Law of Mongolia on Broadcasting, Ulaanbaatar., 2019. /Legalinfo.mn/

¹⁰ The Constitution of Mongolia, Ulaanbaatar., 1992.

¹¹ The National Security Concept of Mongolia, Ulaanbaatar., 2010 /Legalinfo.mn/

In the late 1990s, the Chinese media experienced a tiny glimpse of freedom. Unfortunately, the growth of the internet gave rise to narratives harboring anti-government sentiments and inciting sedition in society, resulting in the adoption of a harsher regulatory legal framework¹² by the Hu Jintao administration.

Based on this framework, the Government of China set out on a regime of controlling mass media and interfering in their daily activities while seizing the management of the China Central Television, People's Daily Newspaper and Xinhua News Agency.

"An individual working in media must adhere to their professional ethics and have the primary social responsibility of being fully conscious of their duties and serving as a voice for reporting on government policies to the public," says a law passed by the Chinese Government.

The Law on Disseminating State Information to the Public is in place to regulate the mass media and their activities of reporting on government activities and information. The law describes how the mass media and individuals may obtain information on government activities, stating that "... mass media organizations and individuals have the right to access information on the activities of the state...", However, it also specifies the conditions that need to be met to obtain permission. The right to request information is granted only if there is a crucial reason, such as the information being necessary for the purposes of conducting scientific research or doing business.

The mass media in China can only disclose state information with government permission, as it serves as an intermediary between the state and the people. The main responsibility of the media is to act as a medium for disseminating information by reporting official government texts in their original form.

In addition, the Law on Disseminating State Information to the Public is enforced together with the Law on Protecting State Secrets, in compliance with which the citizens of China have an upright duty to protect state secrets.

The Government of China exercises a ban on the publication of news by the mass media on certain topics including the mention of a political opposition, any news report deemed to undermine and harm the reputation of the Chinese Communist Party, such as the 1989 Tiananmen Square Massacre and the Pro-Democracy Movement, the repression of Uyghurs in Xinjiang who are fighting for their heritage, the Taiwan Independence Movement, the Hong Kong pro-democracy demonstrations, the Dalai Lama and Tibet, and the February 28 Incident of 1947.

Based on the above-mentioned laws and regulations, it can be deduced that reporting in China, especially on the government and its activities, is subject to strict censorship. Mass media is required to comply with government-imposed restrictions on

¹² On the Protection of State Secrets: Law of the People's Republic of China (Adopted at the 3rd Session of the Standing Committee of the 7th National People's Congress on September 5, 1988; promulgated by Decree No. 28 of the President of the People's Republic of China on September 5, 1988; as amended and supplemented at the 14th Session of the Standing Committee of the 11th National People's Congress on April 29, 2010) / Translated by A.Y. Mansurov. 中华人民共和国保守国家秘密法 (1988年9月5日第七届全国人民代表大会常务委员会第三次会议通过, 中华人民共和国主席令第二十八号, 2010年4月29日第十一届全国人民代表大会常务委员会第十四次会议修订) URL: <http://www.mps.gov.cn>.

their news content such as refraining from criticizing the government, creating ethnic discord, covering the banned topics, instigating the public and addressing religious matters.

It is perceived that media censorship was tightened in China after Xi Jinping assumed the position of the General Secretary of the Chinese Communist Party in 2012. Under the leadership of Xi Jinping, a Central Leading Group for Cybersecurity and Informatization was established and was later upgraded to the Central Cyberspace Affairs Commission. The goal was to maintain the stability of the CCP's governance, the status quo and political control, which involves censoring and eliminating harmful content that may leave a negative impact on public morality, as well as monitoring the news coverage of politics.

In China, digital platform companies are required to archive all news and data for 60 days after publication and must provide total access to this information for authorized agencies and police officers.

The Regulation on Network Information Security Management¹³, adopted on August 30, 2024, by the State Council of China, reflects regulations concerning the protection of an individual's privacy and state secrets, the monitoring of data circulations across the border, and the rights and responsibilities of internet platform operators. Breaking news¹⁴ is delivered under the authority of the Chinese Communist Party, the Government, and the Central Military Commission. In this framework, the leading departments with relevant authority provide compilations of comprehensive news and reports that are designed to guide the activities of offices and divisions under the higher-level organizations. The main responsibility of these departments and units, which provide internal and restricted information, is to prepare a monthly situational assessment known as the "Status Report". The "Status Report" contains a list of cases where the media violated the existing laws and regulations and the fines imposed in each of these cases.

As such, the Government of China exercises significant authority over the internet and social media in a manner consistent with tightening the leash while acknowledging their importance as a tool of political propaganda.

IV. CHAPTER 2. NOTABLE EXAMPLES ADOPTED AND IMPLEMENTED IN SOME COUNTRIES

The media industry in the United States. The preservation of freedom of the press is considered to be an essential pillar of democracy in the United States, which is committed to ensuring the right to a free press, the right to information and the right to free speech. Consistent with the prevalence of the internet in the country, platforms such as YouTube, Facebook and Instagram are popular while television remains the unrivaled medium for the dissemination of news. The American television market was dominated

¹³ https://www.gov.cn/zhengce/zhengceku/202409/content_6977767.html

¹⁴ On National Security: Law of the People's Republic of China (Adopted at the 15th Session of the Standing Committee of the 12th National People's Congress on July 1, 2015; promulgated by Decree No. 29 of the President of the People's Republic of China on July 1, 2015) / Translated by A.Y. Mansurov. 中华人民共和国国家安全法 (2015年7月1日第十二届全国人民代表大会常务委员会第十五次会议通过中华人民共和国主席令第二十九号公布)
URL: <http://www.mps.gov.cn>.

by ABC, CBS, and NBC until the rise of cable and satellite television and the emergence of the Fox network. Today, Fox News Channel stands as the leading cable news network in the country. Furthermore, some government-funded programs are specifically tailored and delivered to foreign countries, including the former Soviet Union, the Middle East, Asia, and Cuba.

According to a study conducted by the Pew Research Center from July 26 and August 8, 2021, nearly half of American adults (48%) “often” or “sometimes” received their news from social media, which represents a 5 percent decline compared to 2020¹⁵.

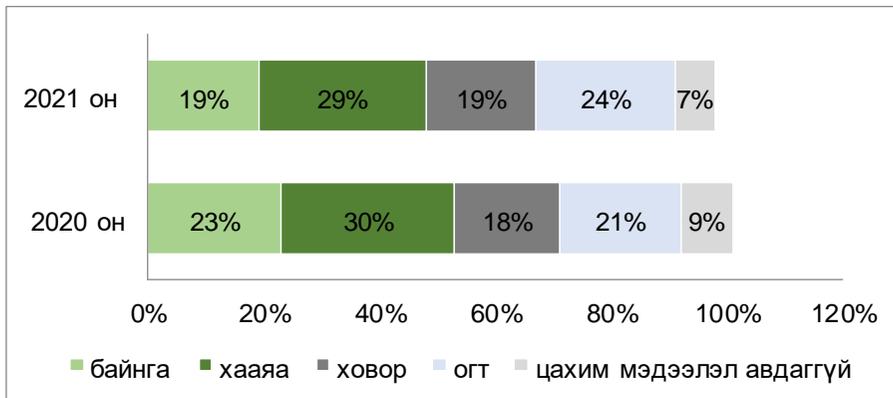

Chart 2.1. Percentage of American adults who receive news from social media (2020-2021)

When asked which social media platforms they prefer for the purpose of catching up on news, most adults named Facebook. When asked which of the ten most popular social media platforms they use for news, approximately one-third of American adults (31%) reported regularly getting news from Facebook, while about one in five Americans (22%) regularly obtain news from YouTube. Additionally, Twitter (13%) and Instagram (11%) continue to serve as regular news sources for Americans¹⁶.

In terms of the media regulatory framework in the United States, the law prohibits the publication of classified materials that may undermine the government’s efforts to maintain public safety. In accordance with the regulations within the judicial system, the print media can be subject to oversight. The radio and television broadcasters are licensed by a government regulatory body known as the Federal Communications Commission (FCC). The FCC enforces principles including:

- Equal Opportunities - Broadcasters are required to provide an equivalent amount of airtime to all candidates running for public office. Over the years, however, several amendments have been made to this regulation.
- Indecency Regulations – Broadcasts are regulated during specific hours (from 10 p.m. to 6 a.m.). to restrict minors' exposure to profane language and sexually explicit content.
- The FCC enforced a Fairness Doctrine until 1987. When it was in effect, broadcasters were obligated to provide political candidates with the opportunity to

¹⁵ <https://www.pewresearch.org/journalism/2021/09/20/news-consumption-across-social-media-in-2021/>

¹⁶ <https://www.pewresearch.org/journalism/2021/09/20/news-consumption-across-social-media-in-2021/>

respond to criticisms and provide equal airtime to individuals with opposing viewpoints whenever a program covering controversial issues is aired.

The characteristics of public radio and television operations in Japan. Since its adoption in 1950, the Broadcasting Law of Japan has been amended around 20 times. The Broadcasting Law laid the foundation for the establishment of the Japan Broadcasting Corporation (NHK), which operates as a joint-stock public corporation today. Moreover, Japan legitimized the issuance of broadcasting licences to private companies in addition to the NHK, thus ensuring the balance of information.

Due to its unique geographical location, Japan is extremely vulnerable to natural disasters such as typhoons, floods, and earthquakes; therefore, the country implements comprehensive measures to overcome these challenges.

In Japan, public radio and television broadcasting play a vital role in ensuring public safety during natural disasters. Firstly, the public broadcaster is responsible for providing accurate and reliable information, including weather forecasts, disaster damage reports, and evacuation updates to the public in a short timeframe. Secondly, to ensure the continuity of its reporting, the public broadcaster is required to maintain constant disaster preparedness, anticipate needs, and ensure technical integrity and sufficient resources.

A survey conducted by the Ministry of Internal Affairs and Communications of Japan states that, "66 percent of the citizens identified television and radio broadcasting as the most used medium for receiving information during disasters.¹⁷" Consequently, it can be stated that public broadcasting organizations bear a significant social responsibility, being tasked to transmit more reliable and accurate information during emergencies than in normal times.

During disasters, radio, cable television, and internet broadcasting each possess their unique advantages and disadvantages depending on the situation; however, according to the Broadcasting Law of Japan, all entities must maintain constant preparedness.

In compliance with the Broadcasting Law, all public broadcasting organizations are obligated to implement disaster protection measures in their facilities. All types of public broadcasting must be organized in compliance with the technical standards specified in the Regulations for Enforcement of the Broadcasting Law, adopted by the Order of the Minister of Internal Affairs and Communications. These regulations include measures such as the installation of backup equipment, fault detection systems, earthquake-resistant protocols, emergency power solutions for outages, and safeguards against wind and flood damage.

Despite being of private ownership, all public broadcasting entities are required to operate under the command of the Minister of Internal Affairs and Communications during nationwide disasters, and are obligated to strictly adhere to their duties.

¹⁷ "Discussion on Research concerning Issues surrounding Broadcasting." Proceedings of the Scientific Conference on Ensuring Broadcasting Security During Disasters. 放送を巡る諸課題に関する検討会 災害時の放送の確保に関する検討分科会 報告書』 https://www.soumu.go.jp/main_content/000700865.pdf

The media landscape in the United Kingdom. The United Kingdom made an indispensable contribution to the development of mass media. The early 1800s saw the debut of newspapers such as the Times of London, a medium that gained swift popularity among readers.

The history of the British Broadcasting Corporation (BBC) dates back to the 1920s, when it aired its first radio broadcast in 1920 and conducted experimental television broadcasts in 1929, thus commencing regular programming in 1936. An observation can be made here that the history of the development of the global media industry coincides with British historical timelines; therefore, distinguishing the United Kingdom by its rich history and long-standing traditions in the media industry.

In the United Kingdom, the Office of Communications (Ofcom) is the primary body responsible for regulating and overseeing broadcasting organizations, deriving its authority from the Communications Act of 2003. Currently, Ofcom enforces the Broadcasting Code, which consists of 10 sections incorporating various regulations. For instance, under the Broadcasting Code, broadcasters are required to restrict news and content unsuitable for minors between 5:30 PM and 9:00 PM. In 2010, four television channels had their licenses revoked for violating this rule by airing adult-oriented content during daytime hours. The Broadcasting Code comprises these sections:

Section 1: Safety of minors under the age of 18

Section 2: Offensive Information and Threats (Broadcasting standards on protecting the public from offensive, insulting, or threatening news content)

Section 3: Crime, Disorder, Hatred, and Violence (Ethical standards on prohibiting the broadcasting of such information)

Section 4: Religion (Standards on respecting religion and faith)

Section 5: Neutrality and Transparency (The standards of objectivity and transparency in news reporting, regardless of the circumstances and ensuring impartiality)

Section 6: Elections and Referendums (The requirement to maintain impartiality and avoid bias in reporting during election periods)

Section 7: Justice (Standards on protecting individuals and legal entities from unfair treatment by broadcasting organizations)

Section 8: Privacy (Standards to avoid disclosing private information or unjustifiably infringing upon personal privacy for the purpose of obtaining information)

Section 9: Advertising in Television

Section 10: Advertising in Radio.

In 2019, the British Government published the Online Harms White Paper, which stated that digital information and content pose a significant risk to individuals, especially children, while acknowledging that decisive action on this issue had been long overdue. The report emphasized the urgent need for legislative regulation and the implementation of a mandatory code of conduct for internet service providers. Following up on this report, the Government announced a proposal to appoint Ofcom as the regulatory body for the online environment in 2019.

In the United Kingdom, the BBC, the primary national broadcaster, is responsible for disseminating news throughout the country during emergencies. Section 11 of the

Guidelines for Emergency Situations, titled "War, Terror, Emergencies," carries detailed instructions on this activity. In other words, this section prescribes potential extraordinary circumstances and provides detailed instructions on the measures to be taken and how to prepare broadcasts for each scenario:

- **Accuracy and Impartiality** - During national and international emergencies such as war, terrorist acts, or natural disasters, it is mandatory to cite in the reports the source of any third-party information. Given that casualty or damage estimates provided by victims often prove inaccurate, information coming from authoritative and well-established sources is given priority. When it comes to covering protests and civil unrest, news content should be impartial and objective regarding the parties involved.

- **Use of Language** - Terrorism is a complex and sensitive subject involving political subcontext; therefore, extreme caution is taken in the choice of language used in reporting. The term "terrorist" should not be used without clear attribution to a specific source.

- **Identifying Victims** - In cases involving fatalities, injuries, or missing persons, the relevant authorities must notify the families and next of kin first, instead of them finding out through the BBC. However, it is essential to report key facts as quickly as possible, such as the airline name, flight number, and route in the event of a plane crash, to ease public anxiety without losing time by waiting to identify every individual victim.

- **Disturbances and Riots** - While it is important to cover riots and civil unrest comprehensively, it is also crucial, within the framework of the guidelines for Accuracy and Impartiality, to consider whether the reporting may further incite the unrest. If that is the case, broadcasting must cease as soon as possible.

- **Staged Events** - If there is a proposal to broadcast pre-recorded messages that may be intended to intimidate the general public, it must be referred to the Director of Editorial Policy and Standards for a decision.

- **Threats and Hoaxes** - If the station receives a warning regarding a bomb or any other dangerous event, it must notify the relevant authorities immediately. The station must not disclose any detailed information about security that could incite an attack or leak confidential information that is not available to the public.

- **Hijacking, Kidnapping, Hostage-Taking and Sieges** - When reporting on situations such as kidnappings, hostage-taking, or sieges, it should always be noted that perpetrators both within the UK and abroad may be monitoring the situation, directly or indirectly.

- **National Security and Counter-Terrorism** - The right to report on national security and intelligence matters is restricted by the Official Secrets Act.

- **Terrorism Acts** - Under the Terrorism Act, the station is required to disclose to the police any information or material in its possession that could assist in preventing an act of terrorism.

- **Hostile Environments and Travel Advisories** - If traveling to a country or region with a hostile environment or where travel advisories are in effect, it is mandatory to consult with the BBC High Risk Safety Team.

V. CONCLUSION

In examining the role of public radio and television in foreign countries and the current state of the media industry, we studied the examples of countries such as Mongolia's two eternal neighbors: Russia (where press freedom is strictly controlled) and China (where press freedom does not exist); the United States (partially free), which represent the liberal models widespread in Western media; the United Kingdom (sufficiently free), and Japan, which, similar to our country, has partial press freedom.

By analyzing and consolidating the available data on regulatory frameworks for the media industry, technological approaches, and financing sources of the selected countries, and by comparing the data with Mongolia, this study proposes the following approaches for potential implementation in Mongolia. These proposals are based on the operational characteristics, legal regulations, technological solutions, and emergency guidelines of public radio and television in Mongolia.

Mongolia can adapt and implement several ideas based on the security practices and policies of these countries:

1. *From a professional and methodological perspective*, there is a concept of "The Code of Conduct", which establishes standards for all forms of published news and content. This mechanism helps process and regulate news across all media according to the norms and standards specified in the Code before they become available to the general public. Considerable lessons can be learnt from the extensive experience of the media regulatory framework in the United Kingdom. In particular, the detailed guidelines incorporating measures and instructions for broadcasting during various emergency situations hold significant interest.

2. *In terms of transparency*, media organizations remaining open to receiving feedback and complaints from the audience will serve as an indicator of the quality of their news and content. This approach has the advantage of ensuring a strong and transparent feedback loop between the audiences and media organizations.

3. *Regarding regulations and independence*, it is proposed to promote complete transparency on the investors and political affiliations of all media outlets operating in Mongolia, and in doing so, it is necessary to raise public awareness on the distinct status of public media. Moreover, a code of editorial and broadcasting content based on the BBC model must be established in the public media organizations.

4. *In terms of technology*, it is imperative to modernize and strengthen the technological capacity of the national public broadcaster to ensure disaster preparedness, promptness and continuity of reporting and accessibility during emergencies. This is designed to foster public confidence, assuring the citizens of the reliability of the Mongolian National Broadcaster (MNB) as the sole source of verified safety and security information.

Future research will be deepened in the following areas:

- *Exploring* regulations implemented by other countries and international organizations in the media and security sectors to identify opportunities for implementation in Mongolia;
- *Analyzing* and defining how media and digital environment usage impact national security levels in Mongolia;

- *Studying* international standards aimed at maintaining public morale through media and proposing ways to introduce these practices in Mongolia;
- *Investigating* methods to ensure national security by leveraging digital accessibility and proposing corresponding legal regulations.

REFERENCES:

- [1] Galaarid, B., The Media Industry and Information Security. "The Theoretical and Practical Challenges in Security" conference proceedings. Ulaanbaatar., 2016.
- [2] Buyankhishig, S., "The Impact of Media Editorial Policy in Ensuring Public Safety" doctoral dissertation. Mongolian National Defense University. Ulaanbaatar 2014.
- [3] <https://www.state.gov/russias-pillars-of-disinformation-and-propaganda-report/>
- [4] <https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-disinformation-propaganda-campaign/33123498.html>
- [5] <https://www.state.gov/russias-pillars-of-disinformation-and-propaganda-report/>
- [6] <https://www.state.gov/report-rt-and-sputniks-role-in-russias-disinformation-and-propaganda-ecosystem/>
- [7] <https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-disinformation-propaganda-campaign/33123498.html>
- [8] Law of Mongolia on Public Radio and Television, Ulaanbaatar., 2005. /Legalinfo.mn/
- [9] Law of Mongolia on Broadcasting, Ulaanbaatar., 2019. /Legalinfo.mn/
- [10] The Constitution of Mongolia, Ulaanbaatar., 1992.
- [11] The National Security Concept of Mongolia, Ulaanbaatar., 2010 /Legalinfo.mn/
- [12] On the Protection of State Secrets: Law of the People's Republic of China (Adopted at the 3rd Session of the Standing Committee of the 7th National People's Congress on September 5, 1988; promulgated by Decree No. 28 of the President of the People's Republic of China on September 5, 1988; as amended and supplemented at the 14th Session of the Standing Committee of the 11th National People's Congress on April 29, 2010) / Translated by A.Y. Mansurov. 中华人民共和国保守国家秘密法 (1988年9月5日第七届全国人民代表大会常务委员会第三次会议通过, 中华人民共和国主席令第二十八号, 2010年4月29日第十一届全国人民代表大会常务委员会第十四次会议修订) URL: <http://www.mps.gov.cn>.
- [13] https://www.gov.cn/zhengce/zhengceku/202409/content_6977767.html
- [14] On National Security: Law of the People's Republic of China (Adopted at the 15th Session of the Standing Committee of the 12th National People's Congress on July 1, 2015; promulgated by Decree No. 29 of the President of the People's Republic of China on July 1, 2015) / Translated by A.Y. Mansurov. 中华人民共和国国家安全法 (2015年7月1日第十二届全国人民代表大会常务委员会第十五次会议通过中华人民共和国主席令第二十九号公布) URL: <http://www.mps.gov.cn>.
- [15] <https://www.pewresearch.org/journalism/2021/09/20/news-consumption-across-social-media-in-2021/>
- [16] <https://www.pewresearch.org/journalism/2021/09/20/news-consumption-across-social-media-in-2021/>
- [17] "Discussion on Research concerning Issues surrounding Broadcasting." Proceedings of the Scientific Conference on Ensuring Broadcasting Security During Disasters. 放送を巡る諸課題に関する検討会 災害時の放送の確保に関する検討分科会 報告書』 https://www.soumu.go.jp/main_content/000700865.pdf

Үндэсний аюулгүй байдлыг хангахад олон нийтийн радио, телевизийн оролцооны гадаадын зарим улсуудын туршлага, сургамж

Ulziikhuyag Baasanjav¹

*Доктор (Sc.D), Профессор,
Үндэсний Батлан Хамгаалахын Их Сургууль,
Улаанбаатар хот, Монгол Улс
ulzii.b223@gmail.com*

Tsesen Jigid²

*Доктор (Ph.D), Сэтгүүлч.
Монголын сэтгүүлчдийн нэгдсэн холбоо
Улаанбаатар хот, Монгол Улс
tsesen.j@gmail.com*

Хураангуй: Дэлхий нийтэд улс төр болон гүйцэтгэх засаглалаас ангид, ашгийн бус, олон нийтийн, өргөн нэвтрүүлэгийн радио, телевизийн 700 орчим байгууллага “үндэсний ёс зүй, ухамсар, соёлыг бий болгох, төлөвшүүлэх, нийгмийн эв нэгдлийг хангах, өөрийн орныг олон нийтэд сурталчлан таниулах, олон улсын хамтын ажиллагааг дэмжих” нийтлэг зорилгоор үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Олон нийтийн радио, телевизийн оролцооны олон улсын туршлага, хэвлэл мэдээллийн өнөөгийн байдлыг авч үзэхдээ мөнхийн хоёр хөрш улс ОХУ (хэвлэлийн эрх чөлөө хатуу хяналттай), БНХАУ (хэвлэлийн эрх чөлөө байхгүй), өрнөдийн хэвлэл мэдээлэлд өргөн тархсан либерал загвар бүхий АНУ (асуудалтай буюу хагас эрх чөлөөтэй), Их Британи (шаардлага хангасан буюу хангалттай эрх чөлөөтэй) болон манай улстай ижил төстэй хэвлэлийн хагас эрх чөлөөтэй Япон зэрэг улс орнуудыг сонгож судлав. Ингэхдээ ОХУ-ын хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн эрх зүйн зохицуулалт, БНХАУ-ын хэвлэл мэдээллийн салбарын нийгмийн аюулгүй байдалд нөлөөлөх нөлөөлөл, АНУ-ын хэвлэл мэдээллийг орчин, Япон улсын олон нийтийн радио, телевизийн үйл ажиллагааг онцлог, Их Британийн хэвлэл мэдээллийг орчин, онцгой байдлын үед дагаж мөрдөх удирдамж талаас нь тус тус судлан тодорхойлохыг хичээв. Ингэснээр Монгол Улсын хувьд олон улсын ямар жишгийг хэрэгжүүлэх боломж байгаа бол гэдэгт анхаарал хандуулах нь чухал юм.

Түлхүүр үг: Хэвлэл мэдээлэл, аюулгүй байдал, гамшиг осол, шуурхай мэдээ

I. Үндсэн хэсэг

Дэлхий нийтэд улс төр болон гүйцэтгэх засаглалаас ангид, ашгийн бус, олон нийтийн, өргөн нэвтрүүлэгийн радио, телевизийн 700 орчим байгууллага “үндэсний ёс зүй, ухамсар, соёлыг бий болгох, төлөвшүүлэх, нийгмийн эв нэгдлийг хангах, өөрийн орныг олон нийтэд сурталчлан таниулах, олон улсын хамтын ажиллагааг

дэмжих” нийтлэг зорилгоор үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Олон нийтийн радио, телевизийн оролцооны олон улсын туршлага, хэвлэл мэдээллийн өнөөгийн байдлыг авч үзэхдээ мөнхийн хоёр хөрш улс ОХУ (хэвлэлийн эрх чөлөө хатуу хяналттай), БНХАУ (хэвлэлийн эрх чөлөө байхгүй), өрнөдийн хэвлэл мэдээлэлд өргөн тархсан либерал загвар бүхий АНУ (асуудалтай буюу хагас эрх чөлөөтэй), Их Британи (шаардлага хангасан буюу хангалттай эрх чөлөөтэй) болон манай улстай ижил төстэй хэвлэлийн хагас эрх чөлөөтэй Япон зэрэг улс орнуудыг тус бүрийн онцлогийг харгалзан сонгож судалгааны ажлаа хязгаарласан болно. Сонгосон улс орнуудын хэвлэл мэдээллийн орчны эрх зүйн зохицуулалт, технологийн шийдэл, санхүүжилтийн эх үүсвэр зэрэг нээлттэй мэдээллүүдийг задлан шинжилж, нэгтгэн дүгнэх, зарим баримт мэдээллийг Монгол Улстай харьцуулах зэрэг аргаар судлав.

Энэхүү судалгааны зорилго нь сонгож авсан улс орнуудын олон нийтийн радио, телевизийн үйл ажиллагааны онцлог, эрхзүйн зохицуулалт, технологийн шийдэл, онцгой байдлын үед дагаж мөрдөх удирдамж зэргийг олон талаас нь судлан тодорхойлж Монгол Улсын хувьд хэрэгжүүлэх боломжуудыг санал болгоход оршино.

Судлагдсан байдлын тухайд авч үзвэл Монгол Улсын хувьд сэтгүүлзүйн шинжлэх ухааны эрдэмтэн судлаачдын тухайн салбараар дагнасан бүтээл түгээмэл байх бол олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслийг үндэсний аюулгүй байдлын асуудалтай холбон судлах асуудал орхигдож ирсэн байна. Харин доктор Б.Галаарид “Монголын чөлөөт хэвлэлийн хөгжил, төлөвшил¹⁸” нэг сэдэвт бүтээлдээ аюулгүй байдлын асуудлыг тусгай аспект болгон авч үзсэн, эрдэм шинжилгээний хоёр өгүүлэл нийтлүүлсэн байна. Мөн судлаач С.Буянхишиг¹⁹ “Нийгмийн аюулгүй байдлыг хангахад сэтгүүл зүйн бодлогын үзүүлэх нөлөө сэдэвт” нэг сэдэвт бүтээлдээ нийгмийн аюулгүй байдалд сэтгүүл зүйн бодлогын үзүүлж буй нөлөөний өнөөгийн байдалд шинжилгээ хийж, сөрөг нөлөөг бууруулах арга замыг тодорхойлсон байна. Сүүлийн үед олон улсын тавцанд анхаарал татаж, үндэсний аюулгүй байдалд нь сорилт тулгараад байгаа зарим улсуудын хэвлэл мэдээллийн орчинд өрнөсөн мэдээллийн өөрчлөлтийн талаар судлаачдын дүгнэлтэд, ОХУ нь Украйны тусгаар тогтнолын эсрэг мэдээллийн дайралтыг идэвхтэй явуулдаг гэж үздэг. Ингэхдээ Оросын төрийн мэдлийн RT, Sputnik зэрэг хэвлэлийн байгууллага, мөн Social Design Agency²⁰ гэх байгууллагаар дамжин уг ажиллагаа нь хийгддэг. Тэдний гол мэдээлэл нь Украйнд дотоод зөрчилдөөн бий болгох, барууны дэмжлэгийг сулруулах, Европын орнуудаас Оросыг дэмжсэн улс төрийн бодлогыг дэмжих зорилготой байдаг. Жишээ нь: Украйны дүрвэгсдийн талаар хуурамч мэдээ тарааж, эсвэл Украйны засгийн газрын баримт бичгийг хуурамчаар үйлдэн, ард иргэд, цэргийн албанд үүрэг гүйцэтгэж буй хүмүүсийг итгэл алдуулах зорилготой ажиллаж байсан тохиолдлууд байдаг²¹. Лив улсын тухайд хэвлэл мэдээллийн салбарт нөлөөлдөг орнууд бол Орос, Турк, Арабын Нэгдсэн Эмират гэж үздэг. Тухайлбал, ОХУ-тай холбоо бүхий Вагнер групп нь

¹⁸ Галаарид.Б., Хэвлэл мэдээллийн салбар ба мэдээллийн аюулгүй байдал //ХСУА. “Аюулгүй байдлын онол, практикийн тулгамдсан асуудлууд” эрдэм шинжилгээний хурлын эмхэтгэл. –УБ., 2016. т.33-38;

¹⁹ Буянхишиг.С. “Нийгмийн аюулгүй байдлыг хангахад сэтгүүл зүйн бодлогын үзүүлэх нөлөө” докторын зэрэг горилсон диссертаци. УБХИС. УБ 2024.171х

²⁰ <https://www.state.gov/russias-pillars-of-disinformation-and-propaganda-report/>

²¹ <https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-disinformation-propaganda-campaign/33123498.html>

мэдээллийн дайралт явуулж, Ливийн иргэний дайнд нөлөөлөхийн тулд генерал Халифа Хафтарын талаар эерэг сурталчилгаа хийсэн байдаг. Эдгээр мэдээллийн кампанит ажлууд нь цэргийн болон эдийн засгийн дэмжлэгтэй хэрэгжиж, тус орны улс төрийн байдалд ихээхэн нөлөөлдөг гэж судлаачид үзэж байна²².

Бутан улс Украин болон Ливитэй харьцуулахад мэдээллийн дайралтад харьцангуй бага өртдөг. Гэвч тус улс хөрш орнуудынхаа, ялангуяа Энэтхэгийн хэвлэл мэдээллийн нөлөөнд²³ өртөх магадлал өндөртэй улс юм. Хэдийгээр Бутанд Украин болон Ливид тохиолдсон шиг ил тод мэдээллийн дайралт байхгүй ч, геополитикийн зөрчил нь тус улсын хэвлэл мэдээллийн орчинд шууд бус нөлөө үзүүлж байна гэж судлаачид үзсэн байдаг²⁴.

Гадаад улсуудын хувьд Үндэсний аюулгүй байдал ба хэвлэл мэдээллийн талаар судалгаа хийхдээ ихэвчлэн өөрийн орны болон гадаадын аль нэг улсын онцлогийг судалж, тухайн улс орон, бүс нутагтаа тулгамдсан асуудлыг шийдвэрлэхэд чиглэгдсэн байна.

II. БҮЛЭГ 1. ХЭВЛЭЛ МЭДЭЭЛЛИЙН САЛБАР ӨНӨӨГИЙН БАЙДЛААР МОНГОЛ УЛС

Монголын хэвлэлийн хүрээлэнгээс гаргасан “Монголын хэвлэл мэдээлэл өнөөдөр” тайланд дурдсанаар эзэмшлийн хувьд хувийн байгууллагын эзэмшилд 72 хувь, ТББ, холбоодод 17 хувь, Улс төрийн нам, эвслийн мэдэлд 4 хувь, Төрийн байгууллагын мэдэлд 6,5 хувь нь байна. Монгол Улсад 2020 оны эцэс гэхэд өдөр тутмын 8 сонин, 3-4 хоног тутмын дөрвөн сонин, 7 хоног тутмын 20, 10-14 хоног тутмын 29, сар тутмын 14 сонин хэвлэгдэн уншигчдад хүрч байна. Нийтдээ 10 сая 831 мянга 888 ширхэг сонин хэрэглэгчдэд хүрчээ. Сэтгүүлийн хувьд 7 хоног тутмын хоёр, 10-14 хоног тутмын хоёр, сар тутмын 24, хоёр сар тутмын зургаа, улирал тутмын 26, бусад буюу жилд 1-2 дугаар гардаг 9 сэтгүүл уншигчдэд хүрдэг байх нь.

Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн хувьд хамгийн өргөн цар хүрээг хамарч болох радиогийн хувьд тоон мэдээллүүдийг авч үзэж багцалвал үндэсний хэмжээнд нэвтрүүлэг цацдаг гурван радио, бүсийн хэмжээнд буюу Улаанбаатарт, аймгийн төвд болон хилийн чанадад долгионоо хүргэдэг долоо, зөвхөн Улаанбаатарын хэмжээнд цацдаг 24, тухайн орон нутагтаа нэвтрүүлэг нь хүрдэг 17 радио байна. Мөн радионуудын нэлээд нь интернэтээр цацагддаг болсон давуу талтай.

Монгол Улсад хамгийн олон хүнд мэдээлэл хүргэдэг хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл нь телевиз хэвээр байсаар байна. Үндэсний хэмжээнд үйл ажиллагаа явуулдаг 20, Улаанбаатарын хэмжээнд эфирээ цацдаг 54, орон нутгийн 63 телевиз үйл ажиллагаа явуулж байна. Нийтдээ 137 телевиз нийтлэл, нэвтрүүлэг бэлтгэж үзэгчдэд хүргэж байна.

Монгол Улсад “Олон нийтийн радио телевизийн тухай хууль”²⁵, “Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хууль”²⁶ зэрэг эрх зүйн үндсэн зохицуулалтаар энэ салбарын

²² <https://www.state.gov/russias-pillars-of-disinformation-and-propaganda-report/>

²³ <https://www.state.gov/report-rt-and-sputniks-role-in-russias-disinformation-and-propaganda-ecosystem/>

²⁴ <https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-disinformation-propaganda-campaign/33123498.html>

²⁵ Олон нийтийн радио телевизийн тухай хууль, УБ., 2005 Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн сан. /Legalinfo.mn/

үйл ажиллагааг зохицуулдаг бөгөөд “Үндсэн хууль”²⁷, “Үндэсний аюулгүй байдлыг үзэл баримтлал”²⁸ гэх мэт суурь гэж хэлж болох эрх зүйн бичиг баримтуудад үг хэлэх, хэвлэн нийтлэх эрх чөлөө болон мэдээллийн аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн зохицуулалтууд мөн үйлчилж байна.

ХӨРШ ОРНУУДЫН ОНЦЛОГ

ОХУ-ын хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн эрх зүйн зохицуулалт. ОХУ-ын олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн харилцааг Олон улсын эрх зүйн нийтээр хүлээн зөвшөөрөгдсөн хэм хэмжээ, нэгдэн орсон гэрээ, хэлэлцээр, Үндсэн хууль, Мэдээллийн аюулгүй байдлын номлол, “Олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслийн тухай” Холбооны хууль, ОХУ-ын Ерөнхийлөгчийн зарлиг болон бусад хууль тогтоомжоор зохицуулдаг.

Бусад хууль тогтоомжид “Мэдээлэл, мэдээллийн технологи, хамгаалалтын тухай” Холбооны хууль (2006.06.27), “Зар сурталчилгааны тухай” Холбооны хууль (2006.03.13), Төрийн болон Орон нутгийн өөрөө удирдах байгууллагын үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл авах боломжийг хангах тухай” Холбооны хууль (2009.02.09), гэр бүлийн уламжлалт үнэт зүйлсийг үгүйсгэсэн мэдээллээс хүүхдийг хамгаалах зорилготой “Хүүхдийн хөгжил, эрүүл мэндэд хор хөнөөл учруулах мэдээллээс хамгаалах тухай” Холбооны хууль (2012.07.28) багтаж байна.

ОХУ нь 2000 онд “Мэдээллийн аюулгүй байдлын номлол”-ыг шинэчлэн баталсан бөгөөд тус номлол нь ОХУ-ын мэдээллийн салбар дахь төрийн бодлогын зохицуулалтын тогтолцооны үндэс болохын хувьд мэдээллийн аюулгүй байдлын зорилго, зарчим, үндсэн чиглэлийг тодорхойлсон холбооны түвшний баримт бичиг юм.

“Хэвлэл мэдээллийн тухай хууль”-д хэвлэл мэдээллийнхэн олгосон эрх чөлөөг хэтрүүлэн ашиглаж болохгүй гэж заасан байдаг. Түүнчлэн онц байдал, дайны байдал үүссэн тохиолдолд хэвлэл мэдээллийн эрх чөлөөг хязгаарлахыг хуулиар зөвшөөрдөг гэдгийг тэмдэглэх нь зүйтэй. Ийм тохиолдолд хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийг хянах нь "Онц байдлын тухай" Холбооны Үндсэн хууль, "Дайны байдлын тухай" Холбооны Үндсэн хуулиар тодорхойлогддог.

Хүний нэр төр, алдар хүндийг гутаасан худал мэдээллийг санаатайгаар тараасан тохиолдолд нэг сая хүртэлх рубль болон нэг жилийн цалин, орлого, эсвэл 240 цаг хүртэлх хугацааны албадан хөдөлмөр эрхлүүлэх, зохиогчийн эрхэд ноцтой хохирол учруулсан плагиатын тохиолдолд 200 мянган рублиэс 18 сарын цалин, орлого эсвэл 480 цаг хүртэлх хугацааны албадан хөдөлмөр эрхлүүлэх, салан тусгаарлах, хэт даврах үзэл, терроризмд олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл ашиглан уриалан дуудсан тохиолдолд ажил эрхлэх эрхийг хасаж, 5 жилийн хугацаагаар албадан хөдөлмөр эрхлүүлэх, эсвэл 5 жилийн хугацаагаар хорих гэх мэт олон заалтаар хариуцлага оногдуулдаг байна.

²⁶ Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хууль, УБ., 2019 Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн сан. /Legalinfo.mn/ Монгол Улсын Үндсэн хууль, УБ., 1992

²⁷ Монгол Улсын Үндсэн хууль, УБ., 1992

²⁸ Үндэсний аюулгүй байдлыг үзэл баримтлал, УБ., 2010 Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн сан. /Legalinfo.mn/

БНХАУ-ын хэвлэл мэдээллийн салбар ба нийгмийн аюулгүй байдлын нөлөөлөл. Тус улсад хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийг хянан цагдах ажил 1980-аад оны үед буюу төрийн эрхэнд Дэн Сяопин гарч ирсэн үед харьцангуй чөлөөтэй болсон байна. Гэвч 1989 оны 6 дугаар сарын 4-ний үйл явдал буюу “Тяньаньмэний хядлага”-ын үйл явдалд “Ардын өдрийн мэдээ” зэрэг сонинууд татагдан орсноос хойш хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл, өдөр тутмын мэдээний сонинд тавих хяналт дахин чангарсан.

1990-ээд оны сүүл үед хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл дахин өчүүхэн ч атугай эрх чөлөө амссан боловч интернэтийн хэрэглээ өсөн нэмэгдэхийн хэрээр Хятадын төрийн бодлогыг шүүмжилсэн, бослого самуунд уриалсан мэдээллүүд их хөврөх болсон учир Ху Жинтаогийн Засгийн газар хатуу хяналт тогтоох хууль²⁹ баталсан байдаг. Ийнхүү тус хуулиар бол БНХАУ-ын Засгийн газар нь ОНМХ-ийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, өдөр тутмын үйл ажиллагаанд нь идэвхтэй оролцох болсон ба Хятадын хэвлэл мэдээллийн тэргүүлэгч байгууллага (“ССТV”, “Ардын өдрийн мэдээ”, “Синьхуа” агентлаг)-ыг төрийн мэдэлд авсан байна. БНХАУ-ын Засгийн газраас баталсан хуульд “Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн ажилтнуудын мэргэжлийн ёс зүй, нийгмийн өмнө хүлээсэн нэн тэргүүний үүрэг нь тэд өөрийн үүргээ бүрэн ухамсарласан ажилтан байж төр засгийн бодлогыг олон нийтэд түгээх дуу хоолой нь байх ёстой” гэнэ.

ОНМХ-ийн зүгээс төр засгийн мэдээ, мэдээллийг дэлгэх, олон нийтэд хүргэх ажлыг “Төрийн мэдээллийг олон нийтэд хүргэх тухай” хуулиар зохицуулдаг байна. Тус хуульд ОНМХ болон хувь хүн төрийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээлэл хэрхэн авах тухай хуульчлан зааж өгсөн байдаг буюу “...олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн байгууллага болон хувь хүн төрийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээлэлтэй танилцах эрхтэй...” ч холбогдох мэдээллийг авах тухай зөвшөөрлийг хэрхэн авах нөхцөл заасан байдаг буюу зөвшөөрөл хүсэж буй мэдээлэл нь эрдэм шинжилгээний ажил, аж ахуй эрхлэхтэй холбоотой эсэх гэх мэт нэн чухал шалтгаантай бол зөвшөөрөл хүсэх эрх нь нээгддэг байна.

БНХАУ-ын ОНМХ нь гагцхүү Засгийн газрын зөвшөөрөлтэйгөөр мэдээллийг олон нийтэд түгээн сонордуулах үүрэгтэйгээр төрийн мэдээллийг дэлгэх эрхтэй буюу төр ард түмэн хоёрын холбогч, зуучлагч нь байж Засгийн газраас олгосон бичвэрийг эхээр нь дамжуулах, түгээх хэрэгсэл нь болдог байна.

Үүнээс гадна БНХАУ-ын “Төрийн мэдээллийг дэлгэх тухай” хуультай салшгүй хамт явдаг нэгэн хууль бол “Төрийн нууцыг хамгаалах” тухай хууль болно. Тус хуулиар БНХАУ-ын иргэд нь төрийн нууцыг чандлан хамгаалах үүрэгтэй.

²⁹ О защите государственной тайны: Закон КНР (принят на 3-й сессии Постоянного комитета ВСНП КНР седьмого созыва 05.09.1988 г., обнародован Указом Председателя КНР от 05.09.1988 г. № 28, изменения и дополнения приняты на 14-й сессии Постоянного комитета ВСНП КНР одиннадцатого созыва 29.04.2010 г.) / пер. А.Ю. Манцурова. 中华人民共和国保守国家秘密法 (1988 年 9 月 5 日第七届全国人民代表大会常务委员会第三次会议通过, 中华人民共和国主席令第二十八号, 2010 年 4 月 29 日第十一届全国人民代表大会常务委员会第十四次会议修订) URL: <http://www.mps.gov.cn>.

БНХАУ-ын Засгийн газар ОНМХ-д нийтлэгдэж буй мэдээллийг улс төрийн шалтгаанаар дараах асуудлуудыг хөндсөн нийтлэлд хориг тавьдаг байна. Үүнд: улс төрийн сөрөг хүчний талаар асуудал дэвшүүлэх, ХКН-ын нэр хүндэд муугаар нөлөөлөхүйц, нэр хүндэд нь сэв суулгаж болзошгүй гэж үзсэн мэдээ, нийтлэл буюу тухайлбал, 1989 онд Тяньаньмэний талбайд болсон цуст аллага, Хятадын ардчиллын төлөөх хөдөлгөөн, Шиньжааны уйгурчуудын хэл, соёлынхоо төлөөх тэмцлийг нухчин дарж, хоморголон устгаж буй тухай, Тайванийн тусгаар тогтнолын хөдөлгөөн, фалуныгун эсвэл Хонгконг дахь ардчиллыг дэмжсэн жагсаал, хөдөлгөөн, Далай лам, Түвдийн асуудал, мөн Бүгд найрамдах улсын үеийн Гоминданы намын зүгээс өөрийн хяналтаа тогтоохын тулд ард түмний эсрэг чиглэсэн 2 дугаар сарын 28-ны үйл явдалд зориулсан гэх мэт сэдвүүд багтдаг.

Эдгээр хуулиудаас үзвэл БНХАУ-д аливаа мэдээлэл, ялангуяа төр, засгийн үйл ажиллагаатай холбоотой мэдээлэл олон нийтэд хүргэх нь хатуу хяналт дор байдаг ба ОНМХ-ээс бэлтгэн олон нийтэд хүргэж буй мэдээ нь Засгийн газраас нийтлэхийг хориглосон буюу тус улсын төр, засгийн үйл ажиллагааг муулсан, үндэстэн, угсаатны бүлгүүдийн хагалан бутаргах, хориотой сэдвээр хэлэлцүүлэг өрнүүлэх, дэвэргэх, өдөөн турхирах, шашны гэх мэт өнгө аяс агуулаагүй байх ёстой. 2012 онд Ши Жиньпин ХКН-ын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга болсноос хойш олон нийтийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэлд тавих хяналт улам хатуу болсон гэж үздэг. ХКН-ын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга Ши Жиньпин нь 2013 онд интернэтийн хяналт шалгалтын хэлтсийг “бүх Хятадын цахим ертөнцийн удирдлага, суртал ухуулгын агентлаг” буюу сүлжээний зохицуулалт эрхлэн гүйцэтгэдэг хараат бус, бие даасан агентлаг болгон шинэчлэн зохион байгуулсан. Тус агентлагийн зорилго нь намын засаглалын тогтвортой байдал, статус-квог хадгалах явдал ба улс төрийн хяналт гэдэгт юуны өмнө олон нийтийн ёс суртахуунд муугаар нөлөөлөхүйц, хортой нийтлэлүүдийг хянан шүүх, устгах, улс төрийн сэдэвтэй мэдээ, мэдээлэлд хяналт тавих зэрэг багтдаг.

Цахим мэдээллийн үйл ажиллагаа явуулдаг компаниуд 60 хоногийн туршид өөрийн нийтэлсэн мэдээ, мэдээллийг хадгалах үүрэгтэй ба эрх бүхий байгууллага, цагдаагийн ажилтанд саадгүй үзүүлэх үүрэгтэй. Төрийн зөвлөлийн 2024 оны 8-р сарын 30-ны өдрийн 40-р Гүйцэтгэх хурлаар батлагдсан Сүлжээний мэдээллийн аюулгүй байдлын удирдлагын журмыг³⁰ нийтэлсэн хувь хүний нууцыг хэрхэн хамгаалах, улсын нууцад хамаарах мэдээллийг хэрхэн хамгаалах, хил дамнасан мэдээллийн урсгалыг хэрхэн хянан зохицуулах, интернэт платформ зохицуулагчдын эрх үүрэг, хянан шалгах хийгээд хуулийн хүрээнд эдлэх эрх зэргийг тусгасан байдаг. Шуурхай мэдээг³¹ ХКН, Засгийн газар, Цэргийн Төв Зөвлөлөөс эрхлэн хүргэнэ. Үүнд, эрх бүхий тэргүүлэх хэлтсүүд дээд шатны байгууллагуудад захирагддаг алба, хэлтсүүдийн ажлыг удирдан чиглүүлэхэд зориулсан иж бүрэн мэдээ, тайлан бүхий эмхэтгэлээр хангадаг. Эдгээр дотоодын

³⁰ https://www.gov.cn/zhengce/zhengceku/202409/content_6977767.htm

³¹ О национальной безопасности: Закон КНР (принят на 15-й сессии Постоянного комитета ВСНП КНР двенадцатого созыва 01.07.2015 г., обнародован Указом Председателя КНР от 01.07.2015 г. № 29) / пер. А.Ю. Манцурова. 中华人民共和国国家安全法 (2015年7月1日第十二届全国人民代表大会常务委员会第十五次会议通过中华人民共和国主席令第二十九号公布) URL: <http://www.mps.gov.cn>.

буюу хязгаарлагдмал хүрээнд мэдээлэл бэлтгэн хүргэдэг байгууллага, нэгжүүдийн хамгийн гол үүрэг нь “Нөхцөл байдлын мэдээ, тайлан” хэмээх сар бүр бэлтгэн хүргэдэг нөхцөл байдлын үнэлгээ ажээ. Энэхүү нөхцөл байдлын тайланд Хятадын хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр батлагдсан хууль, дүрэм зөрчсөн тохиолдлууд, тухайн тохиолдол бүрт оногдуулсан торгуулийг жагсаасан байдаг ажээ.

Ийнхүү Хятадын төрөөс интернэт буюу Хятадын социал ертөнцийг “уяаг нь сулруулах” зарчмаар хянахын зэрэгцээ өмнө тэмдэглэсэнээр улс төрийн суртал ухуулгын нэгэн чухал хэрэгсэл гэж харж байна.

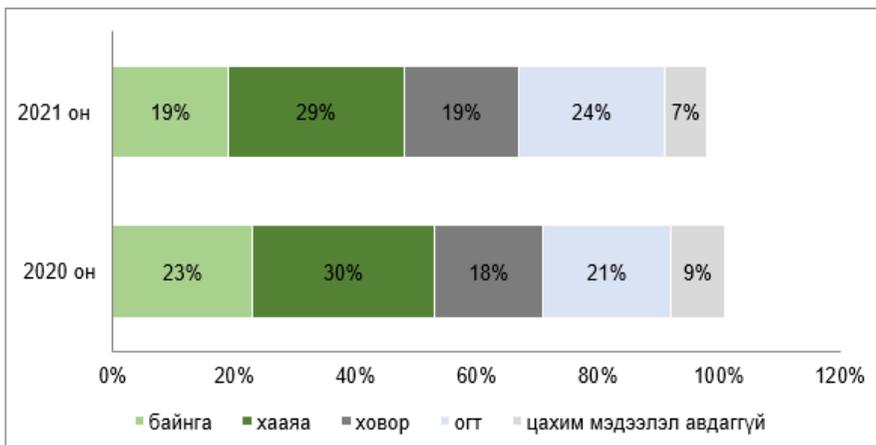
III. БҮЛЭГ 2. ЗАРИМ УЛС ОРНУУДЫН БАРИМТАЛЖ, ХЭРЭГЖҮҮЛЖ БҮЙ АНХААРАЛ ТАТСАН ЖИШГҮҮД

АНУ-ын хэвлэл мэдээллийн орчин. АНУ-д хэвлэлийн эрх чөлөөг хамгаалах нь ардчиллын чухал зарчим болж, хэвлэн нийтлэх эрх чөлөө, иргэний таньж мэдэх болон үг хэлэх эрх чөлөөг баталгаажуулан хангахад онцгой анхаардаг.

АНУ бол интернэтийн эх орон бөгөөд YouTube, Facebook, Instagram нь тэргүүлэх платформуудтай. Телевиз бол АНУ-д хамгийн өргөн түгсэн мэдээллийн хэрэгсэл юм. Кабель, хиймэл дагуул телевизийн салбарт нэвтэрч “Fox” сүлжээг бий болгох хүртэл “ABC”, “CBS”, “NBC” Америкийн телевизийн зах зээлд тэргүүлдэг байсан. “Fox News” суваг бол АНУ-ын кабелийн мэдээний тэргүүлэгч компани юм.

Түүнчлэн, АНУ-ын Засгийн газрын санхүүжилтгүйгээр бусад орон, тэр дундаа хуучин ЗХУ, Ойрхи Дорнод, Ази, Куба зэрэг бүс нутаг, улс орнуудад тусгайлан зориулсан хөтөлбөрүүдийг хүргэдэг.

Пью судалгааны төвийн 2021 оны 7 дугаар сарын 26-аас 8 дугаар сарын 8-нд явуулсан судалгаагаар АНУ-ын насанд хүрсэн иргэдийн тал шахуу хувь (48%) нь олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээс “байнга” эсвэл “хааяа” мэдээлэл авч байсан нь 2020 онтой харьцуулахад 5 хувиар буурсан үзүүлж болж байна¹⁵.

2.1 дүгээр зураг. Нийгмийн сүлжээнээс мэдээлэл авдаг АНУ-ын насанд хүрсэн иргэдийн хувь (2020-2021 он)

¹⁵ <https://www.pewresearch.org/journalism/2021/09/20/news-consumption-across-social-media-in-2021/>

Америкчууд нийгмийн сүлжээний аль хэрэгслээс илүүтэй мэдээлэл авдгийг асуухад фейсбүүк бусад платформоос түлхүү дурдагдсан байна. Нийгмийн сүлжээний түгээмэл хэрэглэгддэг 10 цахим хуудасны алинаас нь мэдээлэл авдаг болохыг нь асуухад, АНУ-ын насанд хүрэгчдийн 1/3 орчим нь (31%) фейсбүүкээс тогтмол мэдээлэл авдаг хэмээн хариулсан бол 5 америк тутмын нэг нь (22%) юүтүүбээс тогтмол мэдээлэл авч байна. Твиттер (13%) болон инстаграм (11%) нь америкчуудын мэдээллийн байнгын эх сурвалж болоод байна¹⁵¹⁶.

АНУ-ын хэвлэл мэдээллийн эрх зүйн зохицуулалтын хувьд төрөөс нийт ард иргэдийнхээ аюулгүй байдлыг хангахад нь харшлах төрийн нууцын зэрэглэлтэй материалыг нийтлэх нь хуулиар хориотой. Тус улсын шүүхийн тогтолцооны хүрээнд хэвлэмэл мэдээ бэлтгэдэг мэдээллийн хэрэгслүүдэд хяналт тавьдаг бол шүүх байгууллагууд болон Холбооны харилцаа холбооны хороо (Federal Communications Commission) хэмээх Засгийн газрын зохицуулах байгууллага нь радио, телевизийн нэвтрүүлэг, контентод хяналт тавьдаг.

Холбооны харилцаа холбооны хорооноос дараах хэд хэдэн чухал зарчмыг хэрэгжүүлэхийг эрмэлздэг. Үүнд:

- "Тэгш цаг олгох дүрэм"-ийн дагуу өргөн нэвтрүүлгийн үйл ажиллагаа эрхлэгчид улс тодорхой албан тушаалд нэр дэвшигчдэд зориулан адил хугацааны нэвтрүүлгийн цаг олгох үүрэгтэй. Олон жилийн хугацаанд энэхүү зохицуулалтад өөрчлөлт орсон.

- "Няцаах эрхийг хангах журам"-ын дагуу өргөн нэвтрүүлгийн үйл ажиллагаа эрхлэгчид шүүмжлэлд хариу өгөх боломжийг улс төрийн нэр дэвшигчдэд олгох үүрэгтэй. Өргөн нэвтрүүлгийн аль нэг суваг нэр дэвшигч рүү дайралт хийх тохиолдолд шүүмжлэлд хариу өгөх боломжийг тухайн нэр дэвшигчид олгох шаардлагатай.

- "Шударга ёсны зарчим"-ын дагуу, маргаантай асуудлаар нэвтрүүлэг цацагдах тохиолдолд эсрэг үзэл бодолтой хүмүүст адилхан цаг гаргаж өгөхийг өргөн нэвтрүүлгийн үйл ажиллагаа эрхлэгчдээс шаарддаг байна.

- "Зохисгүй агуулгыг зохицуулах журам" нь насанд хүрээгүй хүүхдүүд бүдүүлэг зохисгүй үг хэллэг, садар самуун дүрслэлтэй агуулгыг үзэж, сонсох нөхцөлийг хязгаарлаж, тодорхой цагуудад (оройн 22 цагаас өглөөний 6 цаг хүртэл) нэвтрүүлэх зохицуулалт хийхэд чиглэдэг. АНУ-ын Дээд шүүх ийм агуулгыг зохицуулах эрх мэдлийг баталгаажуулж, Холбооны харилцаа холбооны хорооноос зөрчил гаргагчдад их хэмжээний торгууль ноогдуулдаг.

Япон улсын олон нийтийн радио, телевизийн үйл ажиллагааны онцлог. Тус улсын "Өргөн нэвтрүүлгийн хууль" нь 1950 онд батлагдсанаас хойш 20-иод удаа засварлагдан шинэчлэгджээ. Энэ хуулиар анх Японы өргөн нэвтрүүлгийн корпорац (NHK) байгуулагдаж, өнөөдөр хувь нийлүүлсэн олон нийтийн корпорацийн хэлбэрээр үйл ажиллагаагаа явуулж байна. Мөн NHK-гээс бусад хувийн компаниудад өргөн нэвтрүүлгийн үйл ажиллагаа эрхлэхийг хуулиар хүлээн зөвшөөрсөн нь мэдээллийн тэнцвэртэй байдлыг хангахад чухал ач холбогдолтой болсон байна.

Япон улс газар зүйн онцгой байрлалд оршдоогоос шалтгаалж далайн хар шуурга, үер, газар хөдлөлт зэрэг байгалийн гамшигт их өртдөг, түүнийг даван туулахын тулд ихээхэн арга хэмжээ зохион байгуулдаг улс юм.

Байгалийн гамшгийн үед ОНРТ-ийн нийгэмд гүйцэтгэх үүрэг асар их бөгөөд нэгдүгээрт, цаг агаарын урьдчилсан мэдээ, гамшгийн хохирлын мэдээ, нүүлгэн шилжүүлэлтийн мэдээ зэрэг үнэн зөв, найдвартай мэдээллээр богино хугацаанд ард иргэдийг хангаж, учирч болох эрсдэлээс хүний амь нас, эд хөрөнгийг хамгаалах, хоёрдугаарт гамшгийн үеийн бэлэн байдалд үргэлж анхаарч, урьдчилан тооцоолон техникийн бүрэн бүтэн байдал, нөөцөд анхаарч мэдээллийг түгээх үйл ажиллагааг тасралтгүй хангах үүрэг хүлээдэг байна.

Япон Улсын Дотоод хэрэг, харилцаа холбооны яамнаас ард иргэдийн дунд явуулсан санал асуулгын дүнгээс үзэхэд “66 хувь нь гамшгийн үеийн мэдээллийг авахад хамгийн их хэрэглэдэг мэдээллийн хэрэгсэл нь телевиз, радиогийн өргөн нэвтрүүлэг”¹⁷ хэмээн нэрлэжээ. Энэ мэтчилэн гамшгийн үед энгийн үеийнхээс илүү өргөн нэвтрүүлгээр найдвартай, үнэн зөв мэдээлэл дамжуулах шаардлага, үүргийг нийгмийн өмнө хүлээсэн байдаг гэж хэлж болно.

Гамшгийн үед тухайн нөхцөл байдлаас шалтгаалан радио, кабелийн телевиз, интернэт өргөн нэвтрүүлэг нь өөр өөрийн давуу болон сул талтай бөгөөд аль аль нь бэлэн байдалд байх ёстойг үйл ажиллагаа явуулагч хуулийн этгээдүүд “Өргөн нэвтрүүлгийн хууль”-аар хүлээсэн байдаг.

Өргөн нэвтрүүлгийн үйл ажиллагаа явуулдаг хуулийн этгээд нь “Өргөн нэвтрүүлгийн хууль”-ийн дагуу нэвтрүүлгийн байгууламжид гамшгаас хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үүрэгтэй. Өргөн нэвтрүүлгийн төрөл бүрийг Дотоод хэрэг, харилцаа холбооны яамны Сайдын тушаал “Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хуулийг сахиулах журам”-д заасан техникийн стандартад нийцүүлэн зохион байгуулах ёстой бөгөөд нөөц төхөөрөмжийг суурилуулах, эвдрэлийг илрүүлэх, газар хөдлөлтийн эсрэг арга хэмжээ, цахилгаан тасрах үед авах арга хэмжээ, салхи, үерийн хохирлын эсрэг арга хэмжээ зэрэг арга хэмжээ авахаар заасан байдаг.

Хэдийгээр өргөн нэвтрүүлгийн үйл ажиллагааг эрхэлдэг хуулийн этгээдүүд хувийн өмчийн хэлбэртэй боловч бүх нийтийг хамарсан гамшгийн үед Япон улсын Дотоод хэрэг, харилцаа холбооны сайдын нэгдсэн удирдлагад байж, онцгой нөхцөл байдалд хуулиар хүлээсэн үүргээ хэлбэрэлтгүй даган мөрдөх үүрэг хүлээдэг.

Их Британийн хэвлэл мэдээллийн орчин. Их Британи улс дэлхийн олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслийн өнөөгийн хөгжил дэвшилд томоохон хувь нэмэр оруулсан гэж хэлж болно. 1800-аад оны эхэн үед Их Британид The Times of London зэрэг сонин хэвлэгдэж, олон уншигчдын хүртээл болж, нийтэд танигдаж чадсан байна.

Британийн үндэсний British Broadcasting Corporation буюу BBC-ийн түүх бүр 1922 оноос эхлэлтэй бөгөөд анхны радио нэвтрүүлгээ 1920 онд цацаж, телевизийн

¹⁷ “Өргөн нэвтрүүлгийн эргэн тойрон дахь асуудлуудад холбогдох судалгааг хэлэлцэх нь”. Гамшгийн үед өргөн нэвтрүүлгийн аюулгүй байдлыг хангах эрдэм шинжилгээний хурлын тайлан. 放送を巡る諸課題に関する検討会 災害時の放送の確保に関する検討分科会 報告書』 https://www.soumu.go.jp/main_content/000700865.pdf

туршилтын нэвтрүүлгийг 1929 онд, тогтмол нэвтрүүлгүүдийг 1936 оноос явуулж эхэлсэн байна. Эндээс үзэхэд дэлхийн хэвлэл мэдээллийн түүх Их Британийн түүхэн он цагтай давхцаж байгаа бөгөөд, хэвлэл мэдээллийн салбарын баялаг их түүх уламжлалаараа Их Британи онцлогтой юм.

Өргөн нэвтрүүлгийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг байгууллагуудыг зохицуулж, хяналт тавьдаг гол байгууллага бол Ofcom (Office of Communications) юм. Тус байгууллага 2003 онд батлагдсан Харилцаа холбооны тогтоолоор (Communications Act 2003) үйл ажиллагааны бүрэн эрхээ олж авсан. Харин өдгөө Ofcom өмнө хэрэглэгдэж байсан кодуудаас оролцуулан, нэмж завсарласан 10 хэсэгтэй

Өргөн нэвтрүүлгийн кодыг (Broadcasting Code) батлан, дагаж мөрддөг. Тухайн кодын дагуу жишээ нь хүүхдэд тохиромжгүй мэдээ мэдээлэл, контентыг 17:30-21:00 цагийн хооронд гаргахгүй байхыг шаардана. 2010 онд энэхүү кодыг зөрчиж, өдрийн цагаар насанд хүрэгчдэд зориулсан агуулгатай мэдээлэл цацсан 4 телевизийн сувгийн зөвшөөрлийг цуцалжээ. Эдгээр кодыг сийрүүлбэл:

1-р хэсэг: 18-с доош насныхны аюулгүй байдал

2-р хэсэг: Сөрөг мэдээлэл, аюул заналхийлэл /энэ хэсэгт дайрч доромжилсон, заналхийлсэн сөрөг мэдээ контентоос ард иргэдийг хамгаалахын тулд өргөн нэвтрүүлгийн мэдээнд тавигдах стандартыг тодорхойлно/

3-р хэсэг: Гэмт хэрэг, үймээн самуун, үзэн ядалт, хүчирхийлэл /энэ хэсэгт Ofcom хүлээсэн үүргийнхээ дагуу иймэрхүү мэдээллийг гаргахыг хориглохтой холбоотой кодууд хамаарна/

4-р хэсэг: Шашин /энэ хэсэгт нэвтрүүлэгч байгууллагууд шашны холбогдолтой хөтөлбөрүүдэд хүндэтгэлтэй хандах тухай кодууд багтана/

5-р хэсэг: Төвийг сахих болон ил тод байдал /энэ хэсэгт мэдээ ямар ч нөхцөл байдалд байсан мэдээлэгч үнэн бодитоор, ил тод байдлыг хангаж, хэт нэг талыг баримтлахгүйгээр мэдээлэхтэй холбоотой кодууд байна/

6-р хэсэг: Сонгууль болон бүх нийтийн санал асуулга /энэ хэсэгт сонгуулийн үеэр мөн аль нэг талыг баримтлахгүй байх кодууд байна/

7-р хэсэг: Шударга ёс /энэ хэсэгт нэвтрүүлэгч байгууллага аливаа хувь хүн, хуулийн этгээдэд шударга бус хандахаас хамгаалсан кодууд байна/

8-р хэсэг: Хувийн нууцлал /энэ хэсэгт нэвтрүүлэгч байгууллага мэдээлэл олж авах зорилгоор хувийн нууц задруулах, үндэслэлгүйгээр хувийн нууцад халдахаас зайлсхийхтэй холбоотой дүрмүүд байна/

9-р хэсэг: Телевизийн зар сурталчилгаа

10-р хэсэг: Радиогийн сурталчилгаа

2019 онд Их Британийн Засгийн газар “Цахим орчны аюул заналхийллийн тухай илтгэл”-дээ цахим мэдээ мэдээлэл, контент хувь хүнд, ялангуяа бага насны хүүхдэд ямар их аюул учруулж байгаа тухай, энэ асуудал дээр ямар нэг шийдвэртэй арга хэмжээ авалгүй их удсан тухайгаа тэмдэглэсэн байна. Энэ байдлаас гарахад яаралтай хуулийн зохицуулалт хийж, интернэт компаниудад зориулсан кодыг хэрэгжүүлж эхлэх шаардлагатай байгааг онцолсон байна. Үүнтэй холбогдуулан Засгийн газар Ofcom-ыг мөн Цахим орчин дах зохицуулалт хийх байгууллага болгох саналтай байгаагаа 2019 онд мэдэгдсэн.

Онцгой байдлын үед Их Британийн Үндэсний өргөн нэвтрүүлгийн гол байгууллага болох BBC улс орон даяар мэдээллийг түгээх албан ёсны үүрэгтэй байдаг. Онцгой байдлын үед дагаж мөрдөх удирдамж 11-р хэсэгт Дайн, террорист үйл ажиллагаа, онцгой байдал (War, Terror, Emergencies) гэсэн нэрээр тусгагджээ. Уг хэсэгт үүсэж болзошгүй онцгой нөхцөл байдлыг нэг бүрчлэн оруулж, тухайн нөхцөл бүрд ямар арга хэмжээ авах, хэрхэн нэвтрүүлэг бэлтгэх талаар дэлгэрэнгүй тайлбарласан байна. Дэд хэсгүүдийг дараах байдлаар тусгаж өгсөн байна:

- *Алдаагүй, алагчлалгүй байх (Accuracy and Impartiality)* - Үндэсний болон олон улсын хэмжээний онцгой байдлын талаар мэдээлж байгаа бол /дайн, терроризмын үйл ажиллагаа, байгалийн гамшиг.../ гуравдагч талаас ирсэн мэдээлэлд эх сурвалжийг заавал дурдах, хохирогчийн зүгээс өгсөн тооцоо мэдээ ихэвчлэн нарийн, тодорхой байдаггүй учир илүү эрх мэдэлтэй, үндэслэлтэй мэдээлэл өгсөн эх сурвалжийн мэдээг баримтална. Жагсаал цуглаан, үймээн самууны мэдээг хүргэхдээ үүнд оролцогч, хамрагдагч талуудын тухай үл итгэсэн, эргэлзсэн байр сууринаас мэдээлэл бэлтгэвэл зохино.

- *Хэл ярианы сонголт, хэрэглээ (Use of Language)* - Терроризм бол улс төрийн чухал агуулга бүхий хүнд хэцүү, сэтгэл хөдөлгөсөн сэдэв учир энэ хүрээнд ашиглах үг хэллэгийг сонгохдоо болгоомжтой байх шаардлагатай. "Террорист" гэдэг нэр томъёог ямар нэг эх сурвалжгүйгээр ашиглаж болохгүй.

- *Хохирогчдыг тодорхойлох (Identifying Victims)* - Хүмүүс амь насаа алдсан, шархадсан, сураггүй алга болсон тохиолдолд ойр дотынхон нь BBC-ийн сувгаас олж мэдэх ёсгүй, харин холбогдох байгууллагууд тэдэнд мэдэгдэх ёстой. Харин бид хохирогч нэг бүрийг тодорхойлж хугацаа алдахгүйгээр, олон нийтийн сэтгэл зовнилыг багасгахын тулд гол гол чухал мэдээллүүдийг (жишээ нь онгоцны сүйрэл гарсан тохиолдолд нислэгийн компанийн тухай мэдээлэл, нислэгийн дугаар, хаанаас хаана хүрч байсан чиглэлийн тухай мэдээлэл зэрэг) аль болох хурдан хугацаанд өгөх нь чухал.

- *Эмх замбараагүй байдал, үймээн самуун (Disturbances and Riots)* - Эмх замбараагүй байдал, үймээн самууныг өргөн цар хүрээнд хамруулж, мэдээ бэлтгэх нь бидний хувьд их чухал боловч Алдаагүй, Алагчлалгүй байх удирдамжийнхаа хүрээнд анхаарах чухал зүйл бол бид үймээн самууны тухай мэдээ дамжуулснаар үймээн самууныг улам өдөөж байгаа эсэх, хэрэв тийм бол аль болох хурдан мэдээгээ зогсоох,

- *Урьдчилан бэлдсэн арга хэмжээ (Staged Events)* - Их Британийн ард иргэдийн эсрэг айлган сүрдүүлсэн агуулгатай урьдчилан бэлдсэн мэдээг дамжуулах санал ирвэл Редакцын даргын бодлого, стандартын дагуу шийдвэрлэнэ.

- *Аюул заналхийлэл ба хууран мэхлэлт (Threats and Hoaxes)* - Хэрвээ бидэнд тэсрэх бөмбөг болон бусад аюулт зэвсгийн талаар анхааруулга ирвэл хамгийн түрүүнд холбогдох эрх бүхий байгууллагад мэдэгдэнэ. Бид халдлагыг өдөөж болох аюулгүй байдлын дэлгэрэнгүй мэдээлэл эсвэл олон нийтэд нээлттэй бус бусад нууц мэдээллийг задруулах ёсгүй.

- *Хүн хулгайлах, барьцаалах, бүслэлтэд авах (Hijacking, Kidnapping, Hostage-Taking and Sieges)* - Хүн хулгайлах, барьцаалах, бүслэлтэд авах зэрэг нөхцөл

байдлын талаар мэдээлэхдээ үргэлж Их Британид байгаа болон гадаад улсад байгаа гэмт хэрэгтнүүд шууд болон шууд бусаар мөн сонсож, тухайн мэдээллийг авч байгааг санах хэрэгтэй.

- *Үндэсний аюулгүй байдал ба терроризмын эсрэг (National Security and Counter-Terrorism)* - Бидний Үндэсний аюулгүй байдал болон тагнуулын асуудлын талаар мэдээлэх эрх Албаны нууцын актаар (The Official Secrets Act) хязгаарлагдана.

- *Терроризмын Акт (Terrorism Acts)* - Терроризмын актаар хүлээсэн үүргийнхээ дагуу бид хэрэв дэлхийн хаана ч терроризмын үйл ажиллагаа явагдахаас урьдчилан сэргийлэхэд нөлөөлөх боломжтой мэдээ материал бидэнд байна гэж үзвэл тухайн нууцаа цагдаагийн байгууллагад задруулах үүрэгтэй.

- *Дайсагнасан орчин ба аялах зөвлөмж (Hostile Environments and Travel Advisories)* - Хэрэв Дайсагнасан уур амьсгалтай, аялах зөвлөмжийг дагаж мөрддөг улс юм уу бүс нутагт зорчих болсон тохиолдолд заавал ВВС-ийн Аюулгүй байдлын өндөр эрсд лийн багт хандах ёстой.

IV. Дүгнэлт

Олон нийтийн радио, телевизийн оролцооны гадаадын зарим орны туршлага, хэвлэл мэдээллийн өнөөгийн байдлыг авч үзэхдээ мөнхийн хоёр хөрш улс ОХУ (хэвлэлийн эрх чөлөө хатуу хяналттай), БНХАУ (хэвлэлийн эрх чөлөө байхгүй), өрнөдийн хэвлэл мэдээлэлд өргөн тархсан либерал загвар бүхий АНУ (асуудалтай буюу хагас эрх чөлөөтэй), Их Британи (шаардлага хангасан буюу хангалттай эрх чөлөөтэй) болон манай улстай ижил төстэй хэвлэлийн хагас эрх чөлөөтэй Япон зэрэг улс орнуудыг авч судаллаа.

Сонгосон улс орнуудын хэвлэл мэдээллийн орчны эрх зүйн зохицуулалт, технологийн шийдэл, санхүүжилтийн эх үүсвэр зэрэг нээлттэй мэдээллүүдийг задлан шинжилж, нэгтгэн дүгнэх, зарим баримт мэдээллийг Монгол Улстай харьцуулах зэрэг аргаар судалж Монгол Улсын хувьд олон нийтийн радио, телевизийн үйл ажиллагааны онцлог, эрхзүйн зохицуулалт, технологийн шийдэл, онцгой байдлын үед дагаж мөрдөх удирдамж зэргээс өөрийн улс орондоо хэрэгжүүлэх боломжуудыг санал болгож байна?

Дээрх улс орнуудын аюулгүй байдлаа хамгаалахдаа авч хэрэгжүүлж байгаа арга хэмжээ, баримталж буй бодлогоос манай улс өөртөө нутагшуулан авч, хэрэгжүүлж болох хэд хэдэн санаа байна.

Үүнд:

1. *Мэргэжил арга зүйн хувьд* нийтэд хүрч байгаа бүх хэлбэрийн мэдээ, контентын хэм хэмжээг тогтоож өгдөг Код гэх ойлголт юм. Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн бүх сувгийн мэдээ бүгд кодоор дамжиж, кодоод заагдсан хэм хэмжээнд тохируулагдан иргэд, олон нийтэд хүрдэг байна. Их Британид хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн баялаг туршлагаас суралцах зүйл бидний хувьд их бөгөөд ялангуяа онцгой нөхцөл байдлыг нэг бүрчлэн оруулж, тухайн нөхцөл бүрд ямар арга хэмжээ авах, хэрхэн нэвтрүүлэг бэлтгэх талаар дэлгэрэнгүй тайлбарласан нь анхаарал татав;

2. *Илт тод нээлттэй байдлын хувьд* Ард иргэдээс ирэх санал гомдлыг нээлттэйгээр хүлээн авдаг нь цацагдсан мэдээ, мэдээллийн чанарын үнэлгээ болох

бөгөөд хэрэглэгч, мэдээллийн байгууллага хоорондын эргэх холбоог бат бөх, ил тод байлгах давуу талтай;

3. *Эрх зүйн зохицуулалт, хараат бус байдлын хувьд* Монгол Улсад үйл ажиллагаа явуулж байгаа хэвлэл мэдээллийн хэрэгслийн хөрөнгө оруулагч, улс төрийн хамаарлыг ил тод мэдээлэх замаар олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслийг статусын хувьд ялгарлыг олон нийтэд ойлгуулж цаашид нийтлэл нэвтрүүлгийг Английн ВВС-ийн жишгээр кодтой болгох;

4. *Технологийн хувьд* шинэчлэн бэхжүүлж шуурхай, онцгой нөхцөл байдалд тасралтгүй, хүртээмжтэй байх асуудлыг шийдвэрлэж, иргэд олон нийт Монголын Үндэсний олон нийтийн радио, телевизээр л дамжуулан аюулгүй байдлын мэдээлэл хүлээн авна гэдгээ мэддэг, итгэл төгс байдалд хүргэх;

Цаашид судалгааны ажлыг гүнзгийрүүлэн судлах чиглэл

- Бусад олон улс орнууд болон олон улсын байгууллагуудаас хэвлэл мэдээлэл, аюулгүй байдлын салбарт авч хэрэгжүүлж байгаа зохицуулалтуудыг судалж, Монгол Улсад нэвтрүүлэх боломжийг эрэлхийлэх;

- Монгол Улсад хэвлэл мэдээллийн болон цахим орчны хэрэглээ аюулгүй байдлын түвшинд хэрхэн нөлөөлж байгаа арга замуудын судалж тодорхойлох;

- Хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан бүх нийтийн сэтгэл санааг тогтвортой байлгахад чиглэсэн олон улсын жишгийг судалж, Монгол Улсад нэвтрүүлэх боломжуудыг санал болгох;

- Цахим орчны хүртээмжийг ашиглан Үндэсний аюулгүй байдлыг хангах арга замуудыг судалж, эрх зүйн зохицуулалтыг санал болгох;

ЭШ ТАТСАН СУРВАЛЖ, СУДАЛГААНЫ БҮТЭЭЛИЙН ЖАГСААЛТ

- [1] Галаарид.Б., Хэвлэл мэдээллийн салбар ба мэдээллийн аюулгүй байдал //ХСУА. “Аюулгүй байдлын онол, практикийн тулгамдсан асуудлууд” эрдэм шинжилгээний хурлын эмхэтгэл. –УБ., 2016. т.33-38;
- [2] Буянхишиг.С. “Нийгмийн аюулгүй байдлыг хангахад сэтгүүл зүйн бодлогын үзүүлэх нөлөө” докторын зэрэг горилсон диссертаци. УБХИС. УБ 2024.171х
- [3] <https://www.state.gov/russias-pillars-of-disinformation-and-propaganda-report/>
- [4] <https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-disinformation-propaganda-campaign/33123498.html>
- [5] <https://www.state.gov/russias-pillars-of-disinformation-and-propaganda-report/>
- [6] <https://www.state.gov/report-rt-and-sputniks-role-in-russias-disinformation-and-propaganda-ecosystem/>
- [7] <https://www.rferl.org/a/russia-ukraine-disinformation-propaganda-campaign/33123498.html>
- [8] Олон нийтийн радио телевизийн тухай хууль, УБ., 2005 Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн сан. /Legalinfo.mn/
- [9] Өргөн нэвтрүүлгийн тухай хууль, УБ., 2019 Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн сан. /Legalinfo.mn/
- [10] Монгол Улсын Үндсэн хууль, УБ., 1992
- [11] Үндэсний аюулгүй байдлыг үзэл баримтлал, УБ., 2010 Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн сан. /Legalinfo.mn/

- [12] 中华人民共和国保守国家秘密法 (1988年9月5日第七届全国人民代表大会常务委员会第三次会议通过, 中华人民共和国主席令第二十八号, 2010年4月29日第十一届全国人民代表大会常务委员会第十四次会议修订) URL: <http://www.mps.gov.cn>.
- [13] https://www.gov.cn/zhengce/zhengceku/202409/content_6977767.htm
- [14] О национальной безопасности: Закон КНР (принят на 15-й сессии Постоянного комитета ВСНП КНР двенадцатого созыва 01.07.2015 г., обнародован Указом Председателя КНР от 01.07.2015 г. № 29) / пер. А.Ю. Манцурова. 中华人民共和国国家安全法 (2015年7月1日第十二届全国人民代表大会常务委员会第十五次会议通过中华人民共和国主席令第二十九号公布) URL: <http://www.mps.gov.cn>.
- [15] <https://www.pewresearch.org/journalism/2021/09/20/news-consumption-across-social-media-in-2021/>
- [17] “Өргөн нэвтрүүлгийн эргэн тойрон дахь асуудлуудад холбогдох судалгааг хэлэлцэх нь”. Гамшгийн үед өргөн нэвтрүүлгийн аюулгүй байдлыг хангах эрдэм шинжилгээний хурлын тайлан. 放送を巡る諸課題に関する検討会 災害時の放送の確保に関する検討分科会 報告書』 https://www.soumu.go.jp/main_content/000700865.pdf
-